

IN MEMORIAM

Dr. ANDREJ STUDEN*(1963–2022)*

Andrej, pozdravljen, kjerkoli že sedaj si. Vest o tvoji smrti v medijih tistega novembrskega dne me je osupnila, za nekaj trenutkov sem kar odrevenel. Sledile so minute in ure spominov in razmišljanj, končno pa še boleče vprašanje: Kaj je res, kaj sedaj sega že po nas, pa jih nismo dopolnili niti šestdeset? Spominov na leta najinih študentskih druženj se je nabralo za poln koš. Dovoliš, da jih obelodanim, da izpovem, kako sva posta(ja)la zgodovinarja?

Pisalo se je leto 1982. Po predhodnih prijavih na študij na ljubljanski filofakulteti, takrat edini v naši republiki, sva prišla septembra na pisanje sprejemnega izpita, saj se nas je prijavilo kar nekaj več kot je bilo vpisnih mest. Vstopili smo v legendarno stodvojko (102) na oddelku, ki naj bi nas vzgajal v privržence preteklosti, se tesnobno spogledovali, poslušali kratek nagovor prof. dr. I. Vojeta, zatem pa je vstopila Nataša Stergar in dejala, da smo brez izpita sprejeti vsi na podlagi možnosti vpisa do 10% nad dejanskim številom mest. Kakšno olajšanje!

Po celoletnem služenju vojaščine smo se v začetku oktobra 1983 znova zbrali na oddelku z vseh strani Slovenije, od Istre in Primorske do Murske Sobote, tudi več kolegic s Celjskega s teboj vred, in menoj, edinim iz Maribora. Minil je dober mesec, ko se nas je družčina kakih devetih – desetih pričela zbirati pred in po predavanjih na nujni kavi ali čem drugem. Tako se je začelo.

Kar nekaj dvopredmetnih študentov nas je vpisalo tudi sociologijo, ti kulture, jaz občo, kar je bil še dodaten razlog za prve razprave, izmenjave mnenj in tkanje medsebojnih vezi. Od prvih (seveda ustnih!) kolokvijev pri prof. Vojetu naprej smo se spodbujali pred in med izpiti, z indeksi v rokah vstopali in izstopali iz profesorskih pisarn ter prebrodili prvi letnik, ko se je že pokazalo, iz kakšnega testa je kdo bil. Tudi ti si kot večji del ostalih sprva imel nekaj problemčkov s privajanjem na študentski vsakdanjik, pa si jih uspešno odpravil. Komentiranje predavanj, izpitov (in profesorjev) je postalo ena naših stalnic. Hkrati smo spoznavali kolegice/kolege iz starejših generacij na oddelku, poslušali njihove zgodbe, usode ... V drugem letniku je bilo družjenja nekaj manj, saj smo se pripravljali na delne prvostopenjske diplomske izpite, jih opravili

Andrej Studen (Foto: Inštitut za novejšo zgodovino).

ter ‚šli naprej‘. Kmalu je prišlo leto 1986, v marsikaterem pogledu za nas prelomno. Se spomniš, kako si mi predlagal, da se udeleživa zagovora doktorske disertacije takratnega asistenta Rajka Bratoža? Bil je res enkratni dogodek za vse prisotne. Nama pa se je v sledečih pogovorih prvokrat sploh zazdelo, da bi raziskovanje zgodovine znalo biti celo nekaj privlačnega. Tebe je sicer že kar močno vleklo tudi v sociološke vode, poslušali smo Rastka Močnika z odprtimi usti in razmišljali o čedalje globlji družbeni ter ekonomski krizi. Pred našimi očmi se je pričejala razkrajati država.

Bila sva med ‚najglasnejšimi‘ študenti na oddelku tisto leto, ko smo ob 15-letnici znanih dogodkov (1971) predstavniki z vseh oddelkov uprizorili stavko, zasedli stavbo fakultete in več dni zborovali ter ugotavljali nemogoče stanje na mnogih študijskih smereh. Skupaj s še nekaterimi sva dala pobudo, naj bi tudi dvopredmetnim študentom na oddelku omogočili obvezne ure latinščine in nemščine, pa nam je moral sam takratni dekan fakultete, sicer profesor na oddelku, skrušeno dopovedati, da to ne gre, da naš študijski program tega ne prenese. Novembrsko oddelčno brucovanje, ki smo ga kot 4. letnik organizirali v legendarnem Riu, pa nama je ponudilo enkratno priložnost narediti skupni spektakel, in smo ga: celjska kolegica kot kraljica, koprski kolega kot kralj, ljubljanska kolegica kot dvorna gardedama, ti kot spovednik v redovniški kuti in jaz kot dvorni norček s še drugimi smo naravnost uživali

v dogajanju. Pritegnil naju je tudi decembrski prihod akademikov SANU na čelu s starešino srbskih zgodovinarjev, Radovanom Samardićem, na oddelek, ki so nam razlagali njihovo videnje krize mednacionalnih odnosov v državi.

V naslednjem 1987. letu so se zaključevala naša redna predavanja, zato sva imela polni glavi misli na diplomske izpite na sociologiji in na izdelavo diplomskih nalog. Zatem smo se v 1988. večina odpravljali še na zadnje diplomske izpite in zagovore. Oba sva takrat diplomirala in se podala v svet vprašanj osebne eksistence, kar pa vsaj nama ni delalo težav. Postal si raziskovalec v Ljubljani in jaz v Mariboru. Skupnih srečanj je bilo odtlej manj. Našla sva nove znance in kolege iz najine stroke, tako ti predvsem trdno celjsko navezo v Ljubljani živečih oz. študirajočih. V letih mojega mag. študija na ljubljanskem oddelku sem v prestolnico še kar redno prihajal in te obiskal na Kongresnem trgu, kjer si delal. Nato pa je tudi to minilo, srečanja so izostala. Poslej sva se srečevala le še priložnostno, največkrat v okviru strokovnih zborov kot zborovanja zgodovinarjev ali naši mariborski simpoziji, pa pri tebi na inštitutu.

Ni, ne bo več več tvojega značilnega rahlo zafrkantskega govora z mnogimi humornimi vložki, tvojih predirnih pogledov in iskreno izrečenih zdravic. Andrej, shranil sem si tvoje fotografije, najine spomine in tvoj nepozabni »Kva je?«.

Andrej Hozjan